

70'erne genoplevet - og fortrængt

Mange konflikter og problemer lægges frem - i et medrivende sprog - men forklaring og sammenhæng savnes i fortællingen om en divas liv

Astrid Saalbach: Den hun er. Rosinante 1999. 219 s. 248 kr.

Af Anne-Lise Toft

Astrid Saalbach præsenterer os for en række af dejligt skinnende og glitrende perler, men snoren, der skal holde dem sammen og give en helhedsforståelse og en mening, mangler. Ved romanens afslutning, der postulerer en erkendelse, står man som læser og tænker "nå". Og det er en stor skam, for bogen er i de enkelte episoder meget velskrevet i et medrivende og sansende sprog. Vi lugter, vi ser, vi hører, vi mærker, vi oplever og bliver umiddelbart interesserede især i hovedpersonens, men også i bipersonernes liv og leved.

Langt den største del af bogen udspiller sig på Statens Teaterskole midt i 1970'erne, og vi undrer os sammen med hovedpersonen over de besynderlige opgaver, der stilles til de nye skuespilleraspiranter. Hvorfor er deres første opgave at gå ud i byen og tigge eller lade sig falde om på gaden? Hvad de hver især skal stille op med et par tilfældige sko, de får udleveret, bliver deres eget problem. De skal bare improvisere, bruge fantasien og løse opgaven så godt som muligt.

Improvisation og fantasi er nøgleordene gennem hele uddannelsen, og så for alt i verden - det må i denne sammenhæng være den ottende dødssynd - aldrig blot gentage sig selv, men vove den traditionelle sikkerhed og forny sig i sin rolle hver gang. For Statens Teaterskole er en fornyelse i forhold til Det Kgl. Teaters Elevskole og et brud med den, både hvad angår lokaliteter,

indhold og politisk holdning.

Vi er i 1970'erne, rektor på skolen er kommunist, og alle skal helst være politisk korrekte, også hovedpersonen, som er vokset op i et beskyttet miljø nord for København i en familie med bil, båd og villa.

Navneforvirringer

Romanen er bygget op som en ramme-fortælling, hvor den nu internationalt berømte skuespiller, Ingeborg Schmidt, på et besøg i Danmark på grund af en filmindspilning, besøger sin tidligere rektor, Anna Munthe, på et plejehjem, hvor hun gammel og dybt senil opholder sig. En pragtfuld scene, hvor al kommunikation med den senile kvinde foregår ved hjælp af sansepåvirkninger.

Ingeborg Schmidt børster hendes hår, hvilket får den tidligere så strenge rektor til længe at sidde med halvåben mund og blikket mod loftet, og ved besøgets slutning finder Anna Munthe stor nydelse ved at røre ved pelsforet af kortklippet chinchilla i Ingeborgs skindfrakke. Hun, der tidligere havde en spydig bemærkning parat "om USA og imperialistisk kultur" ved synet af et par Wrangler. Efter besøget kører Ingeborg fra København langs Sjællands østkyst til bestemmelsesstedet for filmoptagelserne.

Det er på denne køretur, hun genoplever sine tre år som elev på Statens Teaterskole ca. 20 år tidligere og til slut - velanbragt på stedet for filmoptagelserne i en pavillon specielt opsat til hende - tilsyneladende accepterer, at hun var den, hun var.

Bortset fra denne korte ramme handler bogen om de tre elevår og de

konflikter og problemer, Ingeborg må lide og leve sig igennem, og mange problematikker lægges kalejdoskopisk frem for læseren. Allerede navneforvirringer lader os ane en splittet person, for egentlig hedder Ingeborg Lone, hvilket hendes mor ikke kan vænne sig fra at kalde hende, men Lone har besluttet at bruge sit mellemnavn Ingeborg på teaterskolen.

Hun vil helt klart lægge afstand til familien, specielt til sin tidligere så beundrede og forgudede mor, som hun har været symbiotisk forbundet med. Vi følger kampen indtil modernens død. Først med 20 års afstand kan Ingeborg forlige sig så meget med moderen, at hun vil lægge blomster på graven. Nu kan hun også igen privat kalde sig det anonyme Lone.

Det politiske sprængstof har jeg været lidt inde på. Det bliver dog aldrig rigtig væsentligt for Ingeborg, da hun er villig til at give køb på hvad som helst, både sin sjæl og sin krop, for at blive en stor skuespiller.

Til gengæld bliver denne besættelse, som viser sig at spænde ben for sin egen opfyldelse, et stærkere og stærkere centrum, der som en malmstrøm suger hende nedad mod selvmordet som eneste udvej, da drømmen ikke går i opfyldelse. Endnu et problem for Ingeborg er søvnløshedens forbandelse, som fører til sammenbrud med indlæggelse på psykiatrisk hospital til følge.

Dramalærer med heltestatus

Også bipersonerne er leveringsdygtige i et par problemer, der er overvejelser værd. Kirsten, som er det

umiddelbart største talent på holdet, får anorektiske tilbøjeligheder. Men uanset om hun i begyndelsen som let buttet løser den omtalte skoopgave med latter og akklamation til følge, eller om hun som alt for tynd med menstruationsophør spiller bordel-mutter med stor intensitet, variation og fantasi, har den svingende vægtskurve tilsyneladende ingen funktion eller konsekvens i helheden. Den virker som en tom og påklistret betydningsfuldhed. Ganske unødvendig og stående i vejen for det væsentlige som de berømte træer, der står i vejen for oplevelsen af skoven.

En anden noget besværlig biperson er den i Ingeborgs og forfatterens øjne enestående dramalærer, Pablo, med heltstatus som flygtning fra Francos Spanien. For os som læsere fremstår han som en til det ildelugtende usigneret, useriøs og fordrukken, men kreativ og fantasifuld lykkesridder, der benytter sig af sin status til at gøre sig interessant over for smukke, kvindelige elever.

Det er ham, der stiller improvisationsopgaverne, men hvorfor alle de unge kvinder skal falde for ham, er ubegribeligt. Selv 20 år efter står han stadig i et glorificeret lys for Ingeborg, men jeg vil sammen med hendes daværende kæreste forholde mig undrende og skeptisk til Pablos enestående udstråling. Han lykkes ikke overbevisende. Til gengæld sætter hans person fokus på forskellen mellem den traditionelle skuespilleruddannelse og denne nye venstrefløjsorienterede, politiske forholden sig.

Succes - fiasko

Romanen har tilsyneladende ikke rigtig nogen holdning til dette

spørgsmål. Ingeborg, som vi oplever igennem, ønsker sig under en ekskursion til Frankrig de samme velordnede forhold med ro og koncentration om selve skuespilgerningen, som hun finder her - i stedet for den evindelige, politiske stillingtagen. På den anden side er der Pablo, som har lært hende at overskride sine egne grænser og vove det uventede, hvilket er en medvirkende årsag til hendes internationale succes.

Bogen er velskrevet, emnet interessant, hovedpersonens prøvelser og egocentricitet gennem de tre elever vækker medfølelse og irritation. Rammen lægger op til en udviklingshistorie, men forventningerne opfyldes ikke. Det store, tomme hul på 20 år fra fiasko til succes, fra afslutningen på elevtiden og den følgende arbejdsløshed til den internationale berømmelse efterlader læseren som Moses ved Det røde Hav, men vandene skilles ikke. Vi bliver bare stående og ser os forvirrede omkring, for hvor blev lige forklaringen og sammenhængen af.

Et par gange postulerer romanen og Anna Munthe, at Ingeborg er et usædvanligt talent. Så stort et talent, at psykiateren får forbud mod at løse hendes personlige problemer ved en dybtgående analyse, da talentet ville gå med i købet, og det ville være synd for både Ingeborg og eftertiden. Men det bliver ved påstanden, for handlingen viser fiasko efter fiasko.

Et lille lysglimt er måske at finde, da Ingeborgs kæreste formaner hende til at opleve livet i stort og småt, inden hun begår selvmord, men hun tvivler på, om det er muligt for hende.

For ham ja, der var født med en grænseløs nysgerrighed og evne til at glemme

sig selv. For ham ville der altid være noget. Men var der det også for mig?

Dette får hende op af sengen, hvor hun har ligget uvasket og ildelugtende i ugevis. Derefter ud i byen, hvor sansepåvirkningerne rammer hende stærkt. En ildrød tomat bliver den symbolske frelse på vejen mod livet. Hun opdager, at hun er sulten og får på vej mod den dinglende bagerkringle "en sød smag i munden i stedet for den tørre, ubehagelige."

For personligt

Redningen virker bare ikke overbevisende, skønt et par begreber som nysgerrighed og selvforglemmelse kastes i ringen. Den uløste gåde er ikke løst troværdigt. Jeg kan ikke lade være med at spekulere over, om en del af forklaringen kan være, at stoffet har været for personligt for forfatteren, som selv er uddannet på Statens Teaterskole 1975-78. Både det stof, der er med, og måske i endnu højere grad det, der er udeladt. En forklaring på det, der ikke beskrives mellem den fiaskoramte selvmorder in spe og den internationale berømthed 20 år senere.

På trods af alle disse brokkerier over manglende sammenhæng og kongruens mellem fortid og nutid vil jeg varmt anbefale bogen til nysgerrige læsere, for vi får et indblik i en teaterverden, som ellers er ukendt. Vi bliver presset til at forholde os til metoderne og så forhåbentlig til sidst smile en lille smule overbærende over vores politiske korrekthed i 70'erne. Som den modne Ingeborg i romanens sidste linier kan smile accepterende til den unge forvirrede Ingeborg.

Anne-Lise Toft er cand. mag. i dansk og kunsthistorie.